

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. De primo & secundo præcepto, id est credendi, & sciendi certos articulos fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

LIBER. SECUNDVS.

DE PRIMO DECALOGI PRÆCEPTO.

Vnſim Cole Deum.

Nisi in Deum per fidem credas, ipsum colere nequaquam potes: cultum autem eiusmodi educat Spes, firmatque Charitas; nam, prosperè, ut ordine procedamus, casus circa Fidem, Spem, Charitatem, antequàm ad præceptum Religionis de cultu Dei, quod primum est in Decalogo, veniamus, sunt breuiter præmittend.

C A E U T P R I M U M .

De Fide.

Fides, quæ ex S. Thom. 2. 2. quæst. 4. art. 1. et aliisque Theologis, est Virtus Theologica, à Deo infusa, per quam sumitur propter ipsius Dei authoritatem assentimur ijs, quæ à Deo revelata sunt, & ab Ecclesia proposita, quinque præcepta continent, tria priora affirmativa, atque adeo non obligantia ad semper, sed in quibusdam casibus, duo posteriora negativa, ac propterea obligantia semper, & ad semper. Iam de singulis.

§. I. De primo, & secundo præcepto, id est, credendi, & sciendi certos articulos Fidei.

Hac de re egi dilucidè per occasionem in primo opusculo de expedienda Confessione, lib. 3. c. 5. §. 1. Id quod, ne lectorem meum ad illum locum exquirendum, cum molestia dimittam, hic repetere, aliqua tamen addendo, non orosum iudico.

2. Aliud est querere, quidnam credendum sit de necessitate salutis, seu medij, sine quo scilicet aditus iustificationem, atque adeo salutem consequi non potest, aliud quid de necessitate præcepti tantum. De credendis ex necessitate medij sic habet perspicuè Sanchez, lib. 2. in dec. c. 3. n. 13. fin. In rigore non tenetur Confessarius penitentem instruere procurando, ut tunc addiscat, quæ credenda sunt, sed satisfaciendo proponendo illi, & explicando duo mysteria, Trinitatis & Incarnationis, in ea explicite credat, & inducendo ad negligentiam dolorem, & emendationem propositum (si quæ in hoc fuit.) Hæc ille.

3. Tria hic insuper aduerto. Primò, in bene moratis, vel confiteri solitis supponi posse se hæc mysteria credidisse, semel inquam, nam ex necessitate medij semel sufficit. Vide Sanchez, ibid. n. 18. & 24. lege item Arag. apud eundem Sanchez, ibid. cap. 1. n. 2. Benignius loquitur Castrò Palau, tom. 1. 2. disp. 1. p. 11. n. 5. & 7. dum de mysterijs credendis necessitate medij ait, sufficere ea implicite credere, credendo scilicet Deum potentem remittere peccata, & gratiam, gloriamque dare, atque adeo raros, vel nullos, ea ignorare.

Secundò, Rectè paulò ante dictum esse (si qua negligentia fuit) nam communiter puto vix, præsertim mortaliter gravem affuisse. Vel enim sunt penitentes ex urbanis, & cultis, & supponuntur scire, vel ex rusticis, seu pueris, & supponuntur inculpabiliter non advertere ad tale onus. Ita Azor. & Vasquez, apud eundem Sanchez cap. 3. n. 30.

4. Tertio, Ab aliquibus hanc necessitatem salutis multò benignius explicari. Ita Turtianus de fide, disp. 27. dub. 4. citans Vasquez, Sà mox citandus. Coninch, de

fide, disp. 14. dist. 9. num. 165. vide etiam Dianam p. 3. tract. 5. resol. 46. & 48. Instat omnium sit Emmanuel Sà, v. Fides, qui sic habet: Necessè explicite credere Fidei mysteria, quæ publice in Ecclesia celebrantur, sentiunt multi cum D. Thoma, alij excusari multos ignorantia, præsertim, cum deest, qui doceat, sufficereque in illis cum Baptismo credere, quod credit Ecclesia. Quam opinionem, & si adhuc silebam improbare, nunc non ausim. Quid enim? Dicemusne peccare infinitum Christianorum, alioquin bonorum multitudinem, qui de mysterio etiam Trinitatis, & Incarnationis, vix quidquam rectè norunt, immò perverse sentiunt, si inuerges? Potius crediderim condemnari istorum pastores ob negligentiam docendi hæc eadem. Hæc Sà.

5. Quod ad alterum capitulum, communior sententia est, quemlibet Christianorum teneri scire, & credere saltem quoad substantiam omnes articulos Symboli Apostolici (excipe Communionem Sanctorum, quæ intellectu difficilis est etiam pro doctis.) Additur etiam eodem modo Sacramentum Baptismi, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, itaque Decalogum. Ratio est, quia quilibet tenetur ea scire, quæ pertinent ad suum statum, & officium. Sanchez, loc. cit. n. 16. & 17.

6. Dixi primo (quoad substantiam) ut significarem necessè non esse memoriter ea callere. Ita Sanchez ibidem: (nisi forè sub culpa veniali ob textus id præcipientes.) Lege Bonac. tom. 2. circa primum dec. præcept. disp. 3. q. 2. p. 2. num. 14. alios citantem; si quidem satis est ea, quo ad res ipsas scire, præsertim rusticis & rudibus, qui sine dubio propter impotentiam excusandi sunt. Ita Sanchez ibidem, idem citato. Immo etiam hi rudes facile præsumunt possent scire quantum sufficit, Baptismum, Decalogum, adde & præcepta Ecclesiæ, eo ipso quod se Christianos baptizatos fatentur, & quo ad Confessiones accedunt, sacram Eucharistiam adorent, atque inter Christianos versentur cum aliquo timore peccandi. Lege Castro P. tom. 1. tract. 4. disp. 2. p. num. 7. Ratio est, quia hæc sunt signa, quod illa, quoad substantiam ab ipsis sciuntur.

7. Dixi secundo (quemlibet Christianum) nam Pastores, Confessarii, & Curati, & similes tenentur scire hæc cum aliqua majori explicatione, nam quilibet ex præcepto tenetur scire ea, quæ sui muneris sunt, prædictorum autem munus cum sit alios docere, explicatiuis illa scire oportebit. Sicuti etiam qui alia Sacramenta præter prædicta susceperunt, eadem, propter parem rationem scire tenentur.

Excusantur tamen communiter multi ex inadvertentia vel ignorantia; quis enim rusticum non excuset matrimonium inuentum, vel puerum confirmationem suscipientem, quando ad talia Sacramenta quamvis sine notitia ipsorum, bona tamen fide accedunt? Qui eorum curam gerunt minus excusabiles, sunt si non doceant.

Quando,

Dices, pone aliquem non posse vincere tentationem contra fidem, nisi eliciendo actum contrarium, tunc is jam obligabitur ad actum fidei. Respondeo, tunc etiam esset per accidens ratioe subjecti sic affectus, vel certe ratione præcepti negativi, de fide non abnegando, non vero ratione præcepti positivi de actu credendi, de quo hic signanter cum omnibus Doctoribus agimus. Adde primò, huic casum fore tam rarum, ut vix possit in moralem considerationem cadere. Adde secundò, quo modo fieri tentatus talem tentationem contra fidem non posse alius remediis, aliisque virtutum actibus vinci, sed solum actu contrario fidei? quis ei id revelavit? ergo jam apparet per tuam doctrinam scrupulos ingeri fidelibus, & nil præterea. Meam verò in simili approbat Castro Palau *tom. 2. d. 1. de oratione, par. 8. num. 4.* quò loquens de necessitate orationis, sic habet: *Nota te ab hac necessitate in supradictis casibus committere excusari, quia obligationis inevitabiliter oblivisceris, cum nec cognoscas gravitatem tentationis, nec periculum, nec orationis necessitatem.* Sic Valentia, Lessius, Suarez.

17. Septimum tempus assignatur à Bañez, 2. 2. q. 13. artic. 1. dub. 2. quando adest gravis tentatio etiam in aliis materiis, tunc enim recurrendum est ad Deum, quod non potest fieri sine metu fidei circa ipsum Deum, ad quem confugi non potest, nisi illi credatur. Sed jam vides, ut superioribus dictum est, id esse ratione actus adjuncti.

18. Octavum denique tempus assignatur ab eodem Sanchez *ibidem*, cum primum fides alicui sufficienter proponitur, quia cum actus fidei sit de necessitate medii, non est ratio, cur quam primum non amplectatur. Sed hoc certe non negatur, ut *num. 8.* vidimus, cum id sit ex necessitate medii; At verò hic loquitur de necessitate præcepti dumtaxat.

19. Ex his duo illa numero 9. dicitur facile colligis, & sapissime per accidens urgere præceptum de actu fidei, & rationaliter pròinde præceptum per se, & directè exigens illum actum, impositum non fuisse.

S. II. De tertio Præcepto Fidei, illam exterius confitendi.

1. Regula prima, Tunc solum fidem exterius confiteri sub mortali debes, quando exterior tua confessio necessaria est, vel ad Dei magnum honorem, vel ad animæ proximi salutem, vel ad tuam. Ita S. Th. 2. 2. q. 3. artic. 2. Suarez *de fide Conf. lib. 6. cap. 9. numero 3.* alique allati à Bonacina *circa primum Dec. præceptum d. 3. quæst. 2. p. 3. numero 3.* & Layman *lib. 2. tom. 1. cap. 11. num. 1.* Ratio regulæ est, quia etiam & aliarum virtutum actus tunc sunt in præcepto, quando sunt necessarij ad finem charitatis erga Deum, erga proximum, erga se ipsum. Nota cum Valentia *tom. 2. quæst. 2. illud (magnum)* quia secus, semper teneris, cum semper aliquis honor simpliciter à Deo subtrahatur, te non confiteri.

2. Regula secunda. Quando non est necessaria, vel non utilis, quin potius tua exterior fidei confessio perturbationem gigneret, peccabis eam exhibendo venialiter, vel mortaliter juxta perturbationis mensuram. Ita Layman *ibid.* alique. Ratio est, quia nisi fortè, (aut certe lapsissime accidit) à bona fide, & inadvertentia exortendæ perturbationis excusareris, temerè ageres, & imprudenter.

Ex his duabus regulis sunt omnes ferè particulares casus decidendi, quorum aliquot producam hic in gratiam lectoris, & solvam.

Primus Casus. De interrogato de sua Fide.

3. Quidam, evaginato gladio, multis in navi existentibus minatus est, ut dicerent, quinam ex ipsis Catholici essent; nam eos occidere omnino se velle jactabat. Nemo ex Catholicis suam fidem fassus est, & rectè ab ipsis factam esse Theologi pronunciarunt,

ita Tabiena *verb. Fides, quæst. ultima, Sanchez in Dec. lib. 2. cap. numero 8.* Bonacina *loco citato*, alique, quia nullus inde honor Christi Domini periclitabatur, & scorta ille, cum publicam auctoritatem non ageret, potius fuit illudendus, quam audiendus. E contra, Judice seu publica potestate interrogante Christianum de sua fide, tenentis, etiam cum mortis periculo, fidem fateri; secus magnus Deo, & Christo Domino honor subtraheretur. Ita idem *supra passim*. At unde tantus subtraheretur honor? Respondeo. Ad supponunt Doctores, & colligunt ex sensu Ecclesiæ primitivæ, quæ se in ejusmodi casu obligatam esse fidem fateri semper existimavit; & merito, quia verò magnus est Dei honor, quòd Christianus, coram Principibus hujus sæculi contra oblatrantibus, fidem suam fateatur. Præterea dum mortis, & periculo imminis in publico, judicio Fides nequaquam cedit, mirum in modum ejus veritas confirmatur, atque in regnis radicem agit, quare si quando exterior ejus confessio urget, tunc certe urgere, multum est rationale.

Atque hinc rectè colligit S. Thomas, si vir admodum gravis interrogetur etiam à privatis, verbi gratia, ab hæreticis, ipse autem si taceat, vel respondere effugiat, magnus aliquod populo scandalum oriri rationabiliter timeat, tacerè non posse, quia in illis circumstantiis magnus Dei honor externam fidei confessionem exigat, ut supponit.

Secundus Casus. De interrogato, An sit Sacerdos, vel quid simile.

4. Si quis interrogetur ab hæretico, verbi gratia, Primò, esse Sacerdos, vel Monachus? Secundò, Audiatne Missam? tertio, abstinere à carnibus die veneris? Quarto, esse Papista? advertatque interrogatus has interrogationes apud interrogantem æquivalere huic, Esne Catholicus? obligatum fateri se esse talem? Respondeo, cum Doctoribus citat. si interrogans est privata persona, non obligari jam patet ex dictis. An, si sit persona publica, dico adhuc non obligari, sed scire, vel responsum eludere posse in tribus prioribus interrogationibus, obligari fateri se esse talem in quarta. Ratio est, quæ in quarta illud (Esne Papista?) æquivalere illi (Esne Catholicus?) in tribus prioribus non item; multi enim sunt Catholici, qui nec sunt Sacerdotes, nec abstinere à carnibus feria sexta, nec Missam audiunt, &c. An possint positive respondere se non audivisse Missam, non esse Sacerdotem, &c. dicam mox *§. 3. num. 9. sine.*

Tertius Casus. De non obediens persecutoribus Fidei.

5. Efficit Tyrannus Chryistianos à suis regnis, vel quosdam penas pecuniarias contra illos taxat, vel præcipit, ut certas vestes ferant in signum suæ Religionis, tenenturne ibi abire in exilium, vel pœnam, solvere, vel illud ferre? Sic enim obediendo tenerentur prodere se, atque aded fateri se esse Chryistianos. Respondeo non teneri. Ratio est, quia ex una parte Tyrannus tunc injustè agit, & ex alia ad se se propalandum, nullo interrogante, nemo tenetur sic Sanchez *ibidem d. 6. c. 4. n. 29.* Excipe nisi fortè magnus Dei honor, vel spiritualis proximorum salus aliud requireret; id quod colligi ex dictis potest. Ita Castro P. *tom. 1. tract. 4. de fide, dis. 1. part. 15. num. 4.* Propter eandem rationem teneris è contra te occultare, si sic crederes te in meliora tempora reservatum posse melius fidem promovere, ut rectè monet Castro P. *mox cit. num. 3.*

6. Quid autem? potestne Christianus fugere è regno, in quod timetur superventura persecutio contra fidem? Respondeo cum eadem exceptione, si ejus sis conditionis, ut te fugiente, periclitetur Dei honor, vel salus animatum, tuique muneris observantia, fugere non potes, secus potes, ut modo dictum est. Sic Sanchez, Becanus, Reg. Fill. alique apud Bonac. *loco citato num. 9.*